

Специ- **КОЖНО-ВЕНЕРИЧ. ЛІЧЕБНИЦЯ**
альна № 16. Михайлівська. Порада 50 к. Пр.:
10—2 дн. та 7—9 веч. Од 5—7 веч. завідуєч.
лічбю. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16
В.-Васильківська

І-ша ЗУБНА лікарня.
Прорізна Ю. ПРИБІКАРНІ
ХИРУРГ.

!! НОВА КНИЖКА !!

ПОСЛІВ
КАВНОЇ ДУМИ?"

Видання в Українській Книгарні, Київ, Бе-
раїнських книгарнях, РОСІЙСЬКІЙ ПЕ-
П. Череповського, Київ, Фундулєвська, 4.

10-201-12

цій сфері духовенство тепер чи
не найдіяльніша верства. На Пра-
вобережній Україні не проходить
тепер дня, щоб газети не принесли
звістки про який-небудь новий політич-
ний висуп духовенства. Ще селяська
людність нічого не знає про вибори
до четвертої Думи—а духовенство вже
порозумілось з націоналістами, зоргані-
зувалось і готове „до бою“. Стано-
вище більш ніж сумне.

Де поділась та гармонія, яка ко-
лись панувала в настроях духовенства
й людности на Україні? Від неї тепер
не залилось і сліду. На місці ко-
лишньої гармонії світить тепер глибо-
ка прирва, яка що далі то стає все шир-
ша й глибша. І всьому виною та „пра-
ва“ політика, якою останніми часами
захопились наше духовенство. Нема й
не може бути згоди там, де дороги
розходяться в протилежні сторони, а
духовенство вже дуже далеко зайшло
по своїй дорозі.

Колись, може, буде каяття, та не
буде вороття.

На увагу нашим видавницт- вам.

Багато думок навіває надруковане
у вчорашньому числі нашої газети
звідомлення подільської „Просвіти“
за останній рік її діяльності. За тих
скрутих обставин, у яких перебуває
тепер увесь український рух, а з'о-
собна культурно-просвітні заходи на
національному ґрунті, звичайно, на-
віть невелика, але систематична пра-
ця дає вже помітні наслідки і звер-
тає на себе увагу. І звідомлення спо-
кійним тоном фактичного оповідання
азначає великої ваги риси в нашо-
му сучасному житті, дає матеріал для
практичної роботи. На одну таку ри-
су й хочемо звернути тут більшу
увагу.

Двічі звідомлення підкреслює вель-
ми цікаве з'явище: читачі поперечи-
тували все, що знаходили україн-
ського по читальнях і... почали змен-
шуватися в числі. „Багато книжок
уже поперечитувало, а свіжих добав-
лено занадто мало“,—так поясняє
звідомлення те, що зменшилось чита-
чів у кам'янецькій бібліотеці-читальні
„Просвіти“. „Всі читачі перечитали
сю бібліотеку, а де-що й по два ра-
зи“—знов означає звідомлення, го-
ворячи про діяльність філії „Просві-
ти“ в Печерах. Факт це такий, що
коло його варто спинитись.

Звичайно, не можна думати, що
бібліотеки-читальні „Просвіти“, взага-
лі досить невеличкі, зібрали в собі
усе, що є вартого читання в нашому
письменстві. Певна річ, знайшлося б
чим їх ще поповнити і таким спосо-
бом дати новий матеріал для читача,
який так запопадливо держиться ук-
раїнської книжки, що перечитує на-
віть відоме знову. Проте все таки не
годиться закривати очей і на другий
бік справи, про який натякає звідо-
млення—це на загальну бідність нашу
просвітними книгами. Просвітня спра-
ва у нас молода, ще не встигла на-
бути ма собі багато з таких книжок,
без яких просто не можна обійтись
кожній людині, що хотіла б дізнатись
чи то про явища світові, чи про
життя людське, чи про всякі техніч-
ні здобутки. Багато, дуже багато про-
дають у нас на цьому полі. Ми не
маємо ні систематичного курсу з об-
сягу світознання, ні огляду подій

світової історії та письменства, ні тво-
рів з прикладних наук.

Те, що єсть, робилося випадко-
во, не являючись наслідком якогось
першого плану, якоїсь певної систе-
ми; видавалось здебільшого те, що бу-
ло готове, і рідко що виплило, як
наслідок практичної потреби. І це
гальмує справу взагалі просвіти і ті
заходи, якими влопочуться наші не-
численні бібліотеки. Наша просвітня
література не дає відповіді на всі ті
запитання, що виникають у людей,
які прагнуть освіти. Натурально, що
й бібліотеки наші не можуть задо-
вольнити своїх читачів, не можуть да-
ти їм усього, чого вони шукають у
книзі.

Крайня потреба звернути як най-
більшу увагу всім нашим видав-
ництвам на цю надзвичайно сумну
річ і подбати про збагачення нашої
просвітної літератури. Інакше де да-
лі—ми все в гіршому становищі бу-
демо. Цікавість у людей ми збудили,
дали щось на перше її задоволення,
але задовольнити цілком не мо-
жемо. І не диво, коли люди відуть
свою цікавість де инде задовольнити,
одбавляючись разом з тим і од свого
рідного ґрунту. Треба втворити та-
ку просвітню літературу, якою по-
змові могли б ми задовольнити всі
потреби нашого читача, що шукає
знання і просвіти. Тоді тільки стане-
мо ми твердою ногою серед наших
народних мас і будемо певні, що во-
ни нікуди не підуть шукати того, що
вже єсть у себе.

Ромул.

Листи з Німеччини

XV.

Єзуїти.

Перший виїмковий закон об'єдна-
ної „Зализним канцлером“ німецької
імперії був закон 4 липня 1872 року
проти Єзуїтів.

При його ухвалі ще слабка тоді
соціалдемократична партія ясно за-
значала своє принципіально вороже
становище до всяких виїмкових за-
конів: всі мусять користуватись од-
наковими правами. З того часу не
мало води утекло. Соціалдемократія
з найслабшої стала наймогутнішою
партією Німеччини. Сама вона про-
тягом дванадцяти літ попевірялася в
виїмковому стані, також через виїм-
ковий закон, інспірований тим же
Бісмарком і ухвалений тим же райх-
стагом. Але з розвитком економічно-
го життя Німеччини, з ростом робіт-
ництва і його партії виїмковий за-
кон мусів упасти, як упав і сам
його ініціатор. І як не марять ще й
в наші дні юнкри про новий виїмко-
вий закон проти соціалдемократії—
це вже справжні „безглузді мрії“.
Проти життя не підеш!

Зате закон проти єзуїтів задер-
жався до наших днів.

Найпотворніші представники во-
йовничого клерикалізму, колись, дя-
куючи інквізиції, майже всемогутчі во-
лодарі Зах. Європи, які і „рай у най-
ми оддавали“, нині зійшли на стано-
вище нікчемного гуртка людей, мало
придатних навіть для самої реакції,
найстагиднішим виявом якої вони вла-
сне і являються.

Єзуїтам наших часів судилося
лиш сумувати про „славне“—бодай
не згадувати!—минуле і сяк так жи-
вотити, з скреготом зубовним при-
дивляючись до могутнього розквіту
нового життя, якого вони вже не в
силі затруїти своєю духовною сли-
ною.

І коли тепер по всій Німеччині
знялася буча з приводу єзуїтів, то
вона зовсім не свідчить про „страш-
ну силу“ братства ієзуєвського, як то
може комусь видатися. Варто при-
глянутися до тих дебатів, що вже
велися (й ще вестимуться подекуди)
в райхстазі та в баварській й сак-
сонській ландтагах. Дебати, як відо-
мо, скрізь ведуться через те, що, ва-
перекір яєному текстові закону, ба-
варське клерикальне міністерство, так
його „роз'яснило“, що дало доволі
єзуїтам на в'їзд до Баварії. Всім яє-
но, що клерикальне міністерство хоче
такими випробованими майстрами
реакції рятувати загрожені поступом
позиції клерикальної партії центру в
Баварії. Але не всім ясно, чого ба-
варський уряд обрав такий вечем-
ний спосіб, як обхід закону, а не йо-
го нормальну відміну. Адже тепер,
коли б клерикали в райхстазі внесли